בסוד שיח

"כך רוצים לחנך דור צעיר?"

הגיעה העת לומר את האמת ללא כחל וסרק, כי מערכת החינוך במדינת־ישראל טעונה טלטלה מהמסד עד הטפחות. קודם כל בקרב ציבור המחנכים ובתוכם מעצבי תוכניות הלי־מודים, זה אמור גם לגבי החמ"ד, ובעיקר בבתי הספר היסו־דיים, היוצאים מן הכלל מלמדים על הכלל. ואין בכוונתי להיכנס כ"ע לסוגיה הזאת הטעונה, כמובן, הוכחות, ואף כי רבות הן, בע"ה תבוא שעתה. וההקדמה הזאת לא באה אלא כמבוא למכתבו של רבה הראשי של רמת־גן, הגר"י אריאל שליט"א, למפמ"ד ללימודי ארץ־ישראל בחמ"ד, מר מיכאל גרינצוייג, עם העתק לראש מינהל החמ"ד, הרב שמעון אר־לר. מכתב שמשבש לך את סדר־היום, מתוך כאב על הריחוק של כותבי תוכניות הלימודים מערכים ומהנשמה היהודית.

הנה תוכנו המלא:

"לכבוד
מר מיכאל גרינצוייג
המפמ"ד ללימודי ארץ ישראל בחמ"ד
שלום וברכה

הגיעה אלי חוברת לימוד בגיאוגרפיה בשם "ישראל - האדם והמרחב" בהוצאת מט"ח (המרכז לטכנולוגיה חינוכית), המיועדת לבתיה"ס הממלכתיים והממלכתיים־דתיים. החוברת מעניינת ומושכת־עין ומורגש שהושקעה בה עבודה רבה, אך יש לי כמה הערות באשר לייעודה החינוכי. בעיקר בחמ"ד.

א. גבולות הארץ מתחילים במנדט הבריטי. אין שום אז־כור של פסוק מהתנ"ך, כגון מבמדבר פרק ל"ד ("זאת הארץ אשר תפל לכם בנחלה ארץ כנען לגבולותיה וכו'"). אפילו הצהרת בלפור וגבולותיה אינם מוזכרים.

ב. יפו מוזכרת כנמל בן כ־3000 שנה. (אין פסוק בתנ"ך המשמש מקור לכך.) לעומת זאת בירושלים אין איזכור כזה כלל. דוד ושלמה - יוק!

ירושלים - נכתב בחוברת היא עיר ל"שלוש דתות". (ל־מה מי חיקה את מי?) ירושלים מוצגת כעיר "בעייתית" עקב מעמדה הדתי ולדוגמא: פקקים בכניסה לעיר כל בוקר! (ובכניסה לתל־אביב אין פקקים?!...) כך מאהיבים את הארץ על תלמידינו?

ג. יש תרבות בארץ. מה התמונה המייצגת תרבות? תר־מילאי בפרה היכן טיולים ברחבי ארצנו? האם אין שיעורי תורה בבתיהכנ"ס מדי יום ביומו? זו אינה תרבות?

ד. מוסדות להשכלה גבוהה - רשימה מלאה. ישיבות לא.

ה. תקופות גיאולוגיות מוזכרות במספרים של מליוני שנים. הרי ניתן לגשר בין התיאוריות הנהוגות במדע לבין ספר בראשית, אך אין רמז מובנה לכך בתוך הספר. מה המסר החינוכי לתלמידים?

ו. פולחן דתי מוצג בתמונה של פולחן נוצרי, בהר הזי־תים. אין פולחן יהודי כגון ברכת כהנים בכותל, נטילת לולב בהושענא רבה, מערת המכפלה וכדו'.

ז. מדינת ישראל מכונה בשם: "מדינת הגירה" (כקנדה, אוסטרליה...) ולא מדינת עליה של בנים השבים לגבולם.

אלו רק דוגמאות מהתרשמות כללית שזה ספר נטול ער־כים, נטול נשמה, נטול יהדות, וכך רוצים לחנך דור צעיר לאהבת מולדת? לשורשים? לזהות ישראלית? מדוע ספר זה מומלץ גם לבתי"ס דתיים?"

תחלופת ברשימת המפד"ל לכנסת

כותב לי אחד מח"כי המפד"ל:
"בכנסת ה־12 - 60% מחברי הכנסת היו חדשים
בכנסת ה־13 - 20% חדשים. בכנסת ה־14 - 40% חדשים.
בכנסת ה־15 - 50% חדשים.
לכנסת ה־16 - ההצעה היתה 50% חדשים.
במדינת ישראל לא הייתה בשום מפלגה תחלופה כזו של חברי כנסת, ולמרות זאת אנו מלקים את עצמנו, שצריך "ד־ענוך", צריך חברי כנסת חדשים, צריך חברי כנסת אטרקטי־ביים.

המותג של חיים ימין, למשל, הוא ניסיון של 20 שנה בכנסת. שרון שטרית ואחרים מציגים בגאווה את הניסיון והוותק.

אצלנו זה הפך להיות מושג של גנאי. קונצפציה אחת בכנ־סת אתה "כבר ותיק, לא רלוונטי, צריך חדשים. וזהי אולי בעייתה של המפד"ל, שחבריה יוצרים סטראוטיפ של הנה־גה כושלת וזקנה ותופעה זו נפוצה גם לגבי נבחרינו ברשויות המקומיות.

יצויין, כי פעילות של חברי הכנסת של המפד"ל מלמדת על היותם מובילים בתחום החקיקה והפעילות הפרלמנט־רית, הן החברתית, הדתית, החינוכית והכלכלית".

צנועים אך מרבים בשמחה

בימים אלה נישאו יהודית ברלין ואודיאל אבינר. מזל־טוב. יהודית היא בתם של דינה ו"מוסה" ברלין (הקלרינ־יסט המדען) ואודיאל הוא בנם של שרה והרב אלישע אבינר המ־רביץ תורה לעדרים. מרוב ההיכרויות של ההורים - עצום, חתונה של הבנים היתה מצריכה אולם שיכיל לפחות 2000 איש. אלא שההורים וכנראה גם הזוג הצעיר החליטו לעשות מעשה ולשמש דוגמה לחתונה צנועה; במיוחד בימים אלה. לחתונה שנערכה במלון "חן" בירושלים הוזמנו בני משפחה בלבד ואילו לחתן ולכלה איפשרו להזמין את כל חבריהם. סה"כ כ־300 איש. הסעודה היתה ללא צעצועים אך מסוד־רת, ומשזו נסתיימה, החלו בשמחת חתן וכלה. האולם ממו־קם בקומה הראשונה ואעפ"כ האדמה רעדה ממש במצהלות החברים/ות (בנפרד כמובן) ואווירת הקדושה בחופה לא נפ־גמה בשל מיעוט המשתתפים.

כזה ראו וקדשו ותהיה השמחה גם בעליונים וגם בתחתו־נים. והבאתי את הסיפור הזה לפרהסיה אך ורק כדי לעודד את ציבורנו לנהוג בצניעות בשמחות של יקיריהם.

מאי חנוכה?

ביום שני, ערב ראש חודש כסלו, התקיים בישיבה לצעירים של "מרכז הרב" "לימוד אבות ובנים". הסו־גיה שהאבות והבנים למדו יחדיו היתה: "מאי חנוכה?".

ליד אחד השולחנות ישבו הקדוש והטהור, אל"מ דרור וינברג הי"ד ובנו הבכור, יואב הי"ו, תלמיד בכי־תה ט'.

אל"מ דרור, למרות העומס המבצעי לא ויתר על שעת הלימוד הזאת עם הבן נ"י והיה גאה בכך שבנו ממשיך באותו מוסד תורני שהוא עצמו למד בו.

ועכשיו, רבש"ע, השנה "מאי חנוכה"?

הרפורמים ותיאבונם

נציגי הרפורמים בהסתדרות הציונית תובעים 17 מיליון דולר כדי להקים מחלקה בחסות התנועה הרפורמית לפעי־לות בחבר העמים.

הרפורמים שלחו איומים מרומזים שאם לא תיענה בקשתם - יורידו את הסכום הזה מהתרומות שהם נותנים למגביות.

רק לשם דוגמא במה דברים אמורים: תקציב המחלקה לשרותים רוחניים בתפוצות מסתכם ב־730 אלף דולר.

קשה לי להבין מדוע נציגינו יושבים בשקט ומה גם שלתנועה הרפורמית אין ולא היתה מעולם אחיזה בחבר העמים.

מחצרות אדמו"רים וחסידים

"זמירות יואל"

לאחר עבודת פיענוח שארכה זמן רב יצא לאור ספר תהלים עם פי־רוש מקוצר על־דרך הסוד מאת הגה"צ הנסתר, רבי יואל הירשפרונג זי"ע. בסופו של הספר יבאו כמה וכמה דרושים יקרים על־דרך הסוד אשר נלקטו מכתבי הגה"צ המחבר". ומי היה אותו רבי יואל הירשפרונג זצ"ל.

כותב עליו בהסכמתו ל"זמירות יואל" הגה"צ רבי יהודה זרחיה סגל זי"ע, מי שהיה אביהם של הצדיקים הנסתרים בדורנו: "...הגאון הצדיק מג־דולי הצדיקים הנסתרים כבוד קדושת רבי יואל הירשפרונג זצ"ל... והנה כבוד הצדיק הנ"ל היה חתום וחתום בתוך חותם. לא שזפתו עין... ועליו אפשר לומר אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה שאהב את הקב"ה בוז יבוזו לו, וכל ימיו הסתובב עלי אדמות ברכבות עילאה ביחודים עליונים... ואחר קדושת התורה האיר בו לאור באור החיים את ה' אלוהיו. ואין לתאר ולשער גודל חשיבות האמירת תהלים בספר קדוש זה, כי גודל סגולת ספר זה המיוסד בכוונות ויחודים לאוקמא שכינתא מעפרא וליחדא בבעלה ול־עשות קישוטין לשכינה הקדושה. וידוע מספרים הקדושים ובמיוחד מדב־רי הש"ס הקדוש ותלמידיו הקדושים שכשהאדם במיצר ישים עיניו ומגמתו על צער השכינה ויענה". עד כאן רבי יהודה זרחיה סג"ל זצוק"ל.

המוציאים לאור של הספר הזה (מתוך התנדבות מלאה ולשם שמים) הוסיפו בסופו מאמר גדול בסוד אחד משמות הקודש (הכלול גם בפרק מ"ז בתהלים והנאמר לפני תקיעת שופר, "ומצורף לזה תפילה נוראה להכ־ניע אויבים הקמים עלינו ובפרט מבני ישמעאל".

ואמר לי האדמו"ר מפודיסוב, המשכיל רבי עקיבא רבינוביץ שליט"א, כי "רצוי מאוד שהספר הזה יהיה בבתיהם של המתיישבים ביש"ע ובמ־קום הראוי לו, משום שסגולתו גדולה לשמירה".

ומכיוון שידוע לי למעלה מכל ספק, כי המעורבים בהוצאת הספר עשו ככל יכולתם למנוע עצמם מכל נגיעות אישיות, אני מפרסם כאן את הכ־תובת והטלפון בהם ניתן להשיג את "זמירות יואל": "מכון להוצאת כתבי הגה"צ הנסתר מוהר"י הירשפרונג זצ"ל, רחוב רבי לוי יצחק מברדיצ'ב 6 ירושלים ת"ד וטל' 02-5375313.

וכדי שהקורא יידע שמץ מהעלתו של רבי יואל הירשפרונג זי"ע, הנה ממה שמצאנו בזה באמתחת הכתבים אשר בזה משתקף גדולתו של הרה"ח (הרב המחבר), וזה לשונו הקדוש: "פרפרת נאה בסוגיא דכבתא. מעלה אני עלי הגליון, מאת אשר חשבתי בחמלת ה' עלי, על משכבי בלילות, בבית העלמין דק"ק קראקא, שהיה בקומה שנייה של משכב בן שלוש קומות ב'קאנצענטראציאנסלאגר בידי רוצחי עם־ישראל, הגרמ־נים ימ"ש. ובתוכם נרצחו ביום ז' אדר זוגתי טובה ב"ר פנחס יהודא, ואתה עמה שלושת ילדנו, האחד עוזיאל, והשני יחזקאל, ושלישית חיה רחל, וכינום לברכה הי"ד ותנצב"ה, ומחשבותי על רעיוני סליק במסכת שבת כ"ח עמוד א' וכו'". עד כאן ציטוט מתוך כתביו. וכותב המו"ל: "והנה רבי־נו המחבר היה נסתר ונעלם וראו אצלו העניין של "והצנע" במלוא מובן המלה, כי היה גר בתל־אביב, סמוך למקום חילוני ולא הבינו ולא ידעו בו לבעל מדריגה החובק זרועות־עולם, והיה הולך במלבושים מאוד פשוטים, נהנה מיגיע כפיו, כמאמר: גדול הנהנה מיגיע כפיו וכו' (והגם שבמראיתו היו יכולים להכיר עליו שהוא איש מורם, כי היו עיניו בוע־רות כלפידים) והגה"צ רבי יהודה זרחיה סג"ל זצ"ל אמר עליו, כי הש"ת מושיב צדיקים כאלו דווקא סמוך למקומות כאלו, כדי שיגין זכותם על הדור להסיר חרון אף ולהכניע כחות הטומאה.

היה בעל חסד גדול והיה מחלק כל מעותיו שהרוויח בפרנסתו (מלבד מה שהיה צריך כדי חיותו) לצדקה לעניים ולתלמידי חכמים יראי ה'. והכל במתן בסתר ודרך כבוד.

ועוד מספר המו"ל: ידע כבר טרם הלך לעולמו שהגיע זמנו ליפטר מן העולם והכין עצמו בשלוות הנפש, כאשר אספר לפניכם:

הנה נהג היה לו להרה"ח שלא היה נהנה מן הבריות, כי היה נהנה מיגיע כפיו, ואני כאשר הייתי בא אליו ורציתי להנהותו בפרייזנפש ובסי־יוע כספי, לא רצה בשום אופן, והפצרתי בו באומרי אליו שמונע ממני עניין של חסד, ואז הסכים לי שהייתי מביא לו צנצנת קפה שהיה שותה מזה. באחד הימים בבואי לפני רבינו הבאתי עמי שתי צנצנות של קפה. אמר לי: צנצנת אחת קח בחזרה כי יותר מאחת כבר לא אצטרך. הבנתי מיד רמזיו שהולך ליפטר מן העולם. שאלתיו מנין הוא יודע. אמר לי נש־מות רבות כבר באות אלי לקבל אותי לעולם האמת. וסיפרה לי זוגתו (ב־זיווג שני) מרת לאה ז"ל כי אחרי שהלכתי אז ממנו, נזדעזעה והתחילה להתרעם עליו מאוד, גם לא הרגילה לשמוע ממנו כזאת, שהיה צנוע במ־דרגותיו אף מבני־ביתו, - אמר לה שמעי אני יודע מה אני מדבר ואם בר־צונך לדעת האמת בדברי, הסתכלי במרפסת ותראי את אחותך שנהרגה בשואה, שבאה הנה, והסתכלה וראתה את אחותה ונבהלה מאוד עד שכ־מעט נתעלפה ומאז הפסיקה לדבר עמו מזה, ועד שלא עבר זמן קצר ונ־צחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון הקודש, ספר תורה המונח בארון מלא קדושה וטהרה. וידוע שאצל הצדיקים לפני פטירתם באים אליהם נשמות רבות לתיקונן, שאז הוא עת רצון גדול, וזה חוץ ממה שידוע שנ־שמות הצדיקים באים לקבל פניהם.

היה קשור לצדיקי בית באבוב זי"ע לדורותיהם ובמיוחד להגה"ק האד־מו"ר רבי בנציון מבאבוב זצוק"ל הי"ד ובנו הגה"ק האדמו"ר רבי שלמה מבאבוב זצוק"ל כמבואר בכתבים שלו.

ונמצא עוד כתוב באחד הקונטרסים שלו: "בליל א' דר"ח אדר תשכ"ח ראיתי ספר תורה ובין כל יריעה מצורפת יריעה מפי האר"י הק־דוש. ראיתי את הכתב ולא ידעתי לקרוא, כי היו האותיות בצורה אחרת ממה שאנו כותבים. מכל מקום הרגשתי אור גדול... ואולי היתה זו תשו־בה על טוב חידושי התורה שלי". זיעוכי"א.

עורכת המוסף: נעמי גולן